

celem była kontrola sprzedaży niebezpiecznych chemikaliów przez internet, Wielkopolski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny wytypował produkty, które prawdopodobnie nie spełniały wymogów ustawy z dnia 13 września 2002 r. o produktach biobójczych (Dz.U. z 2007 r. Nr 39, poz. 252 ze zm.). Kontrole przeprowadzono u dystrybutorów wprowadzających do obrotu produkty biobójcze. Realizując zadanie projektu skontrolowano łącznie 13 produktów, co do których istniało podejrzenie nieprawidłowego wprowadzania do obrotu. W sposób szczególny zwrócono uwagę na odpowiednie oznakowanie opakowania, posiadanie kart charakterystyki oraz pozwolenia na obrót produktami biobójczymi. Realizacja projektu *E-Commerce II* dała możliwość monitoringu chemikaliów w handlu internetowym oraz informowania i edukowania podmiotów wprowadzających do obrotu produkty biobójcze przez internet poprzez uświadamianie ich o obowiązującym ustawodawstwie.

W 2014 roku na terenie woj. wielkopolskiego substancje i mieszaniny chemiczne wprowadzało do obrotu 1729 podmiotów (o 44 więcej niż w 2013 r.), w tym: 68 producentów, 10 importerów, 416 formulatorów oraz 1235 dystrybutorów. O 108 podmiotów zmniejszyła się liczba dystrybutorów, a o 3 producentów. Znacznie, bo o 154 zwiększyła się natomiast liczba formulatorów. Wynika to z faktu, że część dystrybutorów zmieniła swoją działalność w kierunku produkcji mieszanin chemicznych (Tab. 1).

Tab. 1. Liczba wprowadzających do obrotu substancje i preparaty chemiczne w woj. wielkopolskim

Rok	Ogółem	Producenci	Dalsi użytkownicy – formulatorzy (producenci mieszanin)	Importerzy	Dystrybutorzy
2013	1685	71	262	9	1343
2014	1729	68	416	10	1235

Dodatkowo na terenie województwa działało 559 podmiotów odpowiedzialnych za wprowadzanie do obrotu produktów biobójczych (z czego 69 odpowiedzialnych było za pierwsze wprowadzanie) oraz 20 wprowadzających do obrotu prekursorów narkotyków kategorii 2 i 58 kategorii 3.

Na terenie woj. wielkopolskiego substancje i mieszaniny chemiczne stosowało w swojej działalności 6331 podmiotów gospodarczych.

W związku z mniejszą liczbą przeprowadzonych kontroli akcyjnych oraz systematyczną poprawą przestrzegania przepisów ustawy o substancjach chemicznych w zakresie wprowadzania do obrotu chemikaliów, w 2014 roku odnotowano spadek (o 15% w stosunku do 2013 r.) liczby kontroli tematycznych dotyczących chemikaliów.

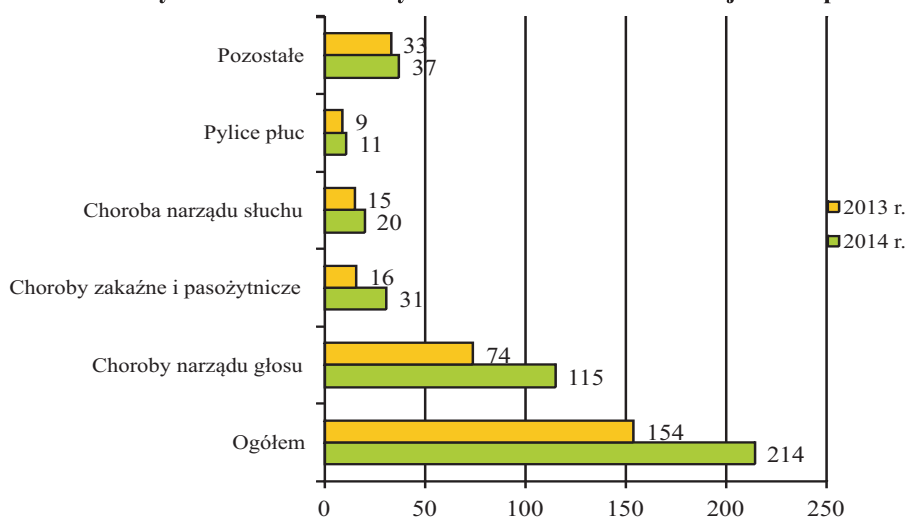
V.2. Choroby zawodowe

W 2014 roku na terenie woj. wielkopolskiego stwierdzono 214 chorób zawodowych (w 2013 r. - 154), a w 80 przypadkach orzeczono o braku podstaw do jej uznania (w 2013 r. - 94). Liczba nowo stwierdzonych chorób, w porównaniu z 2013 rokiem, zwiększyła się o 60 przypadków (28%).

Analogicznie do 2013 roku, w strukturze chorób zawodowych dominowały schorzenia niezwiązane z przemysłem, tj. przewlekłe choroby narządu głosu spowodowane nadmiernym wysiłkiem głosowym - 115 przypadków (54%) oraz choroby zakaźne i pasożytnicze albo ich następstwa - 31 przypadków (14%). Wśród chorób narządu głosu dominował niedowład mięśni wewnętrznych krtani z wrzecionowatą niedomykalnością fonacyjną głośni i trwałą dysfonią stanowiąc 84% przypadków w tej grupie (97 stwierdzeń). Wtórnych zmian przerostowych fałdów głosowych dotyczyło 18 przypadków (16%).

W grupie schorzeń związanych z narażeniem pracowników na czynniki szkodliwe w środowisku pracy przeważały choroby zawodowe – choroba narządu słuchu (20 przypadków, tj. 9%) oraz pylice płuc (11 przypadków, tj. 5%). Wśród pylic płuc dominowała pylica krzemowa (7 przypadków, co stanowi 64% wszystkich pylic płuc) (Rys. 5).

Rys. 5. Struktura stwierdzonych chorób zawodowych w latach 2013-2014 w woj. wielkopolskim



Łączny udział czterech wymienionych grup chorób wynosił 83% ogółu stwierdzonych chorób zawodowych. Pozostałe jednostki chorobowe stwierdzane były na terenie woj. wielkopolskiego z częstością nieprzekraczającą 4%.

Największy wzrost (w liczbach bezwzględnych) odnotowano w chorobach narządu głosu (o 41 przypadków) oraz chorobach zakaźnych i pasożytniczych albo ich następstwach (o 15 przypadków). Jednocześnie, szczególną uwagę zwraca spadek stwierdzanych chorób zawodowych (w liczbach bezwzględnych) odnotowany w przypadku nowotworów złośliwych (o 6 przypadków). W 2014 roku stwierdzono 1 przypadek nowotworu złośliwego powstałego

w następstwie działania czynników występujących w środowisku pracy, uznanych za rakotwórcze u ludzi (w 2013 r. 7 przypadków).

W grupie chorób zakaźnych i inwazyjnych zdecydowanie przeważała borelioza (19 przypadków), której procentowy udział wynosił 61% w tej grupie. W 10 przypadkach orzeczono wirusowe zapalenie wątroby typu C, co stanowi 32% wszystkich chorób zakaźnych. W 2014 roku stwierdzono także 2 przypadki gruźlicy pochodzenia zawodowego (Tab. 2).

Tab. 2. Choroby zakaźne i inwazyjne stwierdzone w latach 2013-2014 w woj. wielkopolskim

Rok	WZW typu B	WZW typu C	Gruźlica	Borelioza	Razem
2013	0	3	4	9	16
2014	0	10	2	19	31

Najwięcej stwierdzonych chorób zawodowych odnotowano w powiatach: poznańskim, (48 przypadków - 22% ogółu stwierdzeń), konińskim (33 przypadki - 15% ogółu stwierdzeń), tureckim (14 przypadków - 6% ogółu stwierdzeń) i gnieźnieńskim (13 przypadków - 6% ogółu stwierdzeń). Dotyczyły one głównie przewlekłych chorób narządu głosu spowodowanych nadmiernym wysiłkiem głosowym (za wyjątkiem powiatu gnieźnieńskiego, w którym najczęściej stwierdzano choroby azbestozależne).

V.3. Nadzór nad środkami zastępczymi

Ustawa z dnia 8 października 2010 r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii oraz ustawy o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (Dz.U. Nr 213, poz. 1396 ze zm.) wprowadziła zakaz wytwarzania i wprowadzania do obrotu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej środków zastępczych (tzw. „dopalaczy”). Zgodnie z art. 4 pkt 27 ww. ustawy, pod pojęciem środka zastępczego należy rozumieć substancję pochodzenia naturalnego lub syntetycznego w każdym stanie fizycznym lub produkt, roślinę, grzyba lub ich część, zawierające taką substancję, używane zamiast środka odurzającego lub substancji psychotropowej lub w takich samych celach jak środek odurzający lub substancja psychotropowa, których wytwarzanie i wprowadzanie do obrotu nie jest regulowane na podstawie przepisów odrębnych.

W celu realizacji zadań wynikających z przedmiotowej ustawy, na terenie woj. wielkopolskiego prowadzony był monitoring obecności w obrocie środków zastępczych lub produktów, co do których zachodziło podejrzenie, że są środkami zastępczymi. „Dopalacze” wprowadzane do obrotu w 2014 roku były oferowane m.in. jako imitacje

do zmiany koloru płomienia, imitacje odświeżaczy do toalety i bidetu o różnych zapachach, wkłady do pochłaniacza wilgoci, czy talizmany np. kierowcy oraz pogromcy wampirów.

Ogółem w 2014 roku na terenie woj. wielkopolskiego przeprowadzono 149 kontroli w zakresie środków zastępczych. W ich wyniku Państwowi Powiatowi Inspektorzy Sanitarni w Kaliszu, Koninie, Poznaniu, Turku, Pile, Pleszewie, Gnieźnie, Złotowie, Lesznie i Ostrowie Wlkp. wydali 58 decyzji nakazujących zatrzymanie oraz wycofanie z obrotu podejrzanych produktów. W stosunku do roku 2013 było ich o 39 więcej. W trakcie ww. działań pobrano 264 próbki „dopalaczy” do badań (w 2013 r. 45), które przekazano do instytutów badawczych celem określenia ich składu jakościowego. Wyniki badań przedmiotowych próbek potwierdziły obecność substancji o działaniu psychoaktywnym m.in. MMC, AM 2201, UR-144, pentedron, brefedron.

W myśl art. 52a ust. 1 ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii „Kto wytwarza lub wprowadza do obrotu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej środek zastępczy, podlega karze pieniężnej w wysokości od 20000 zł do 1000000 zł”. Państwowi Powiatowi Inspektorzy Sanitarni w woj. wielkopolskim w 2014 roku wydali łącznie 25 decyzji o nałożeniu kary pieniężnej na łączną kwotę 1320000 zł (w 2013 r. 14 decyzji na kwotę 730000 zł).

W maju 2014 roku przedstawiciele Państwowej Inspekcji Sanitarnej, przy współudziale Policji wzięli udział w międzynarodowej akcji o nazwie „Operation Pangea - International Week of Action”, skierowanej przeciwko nielegalnemu handlowi produktami leczniczymi, suplementami diety, substancjami zastępczymi i innymi tego typu produktami. Celem planowanej akcji było m.in. skontrolowanie placówek handlowych i usługowych typu sex-shop, bazarów, targowisk oraz innych miejsc, gdzie mógł być prowadzony obrót nielegalnymi środkami farmaceutycznymi, suplementami diety czy środkami zastępczymi. W zakresie substancji zastępczych skontrolowano 71 obiektów. Zabezpieczono i zatrzymano 28 sztuk podejrzanych produktów.

Organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej prowadziły działania profilaktyczne polegające na uświadamianiu nauczycieli, rodziców, młodzieży i dzieci o zagrożeniach wynikających ze spożywania tzw. „dopalaczy”. Organizowano szkolenia i festyny rodzinne, dystrybuowano ulotki na temat szkodliwego działania „dopalaczy”.

W porównaniu z rokiem 2013 wzmożony został nadzór organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej nad obiektami, w których podejrzewano wprowadzanie do obrotu środków zastępczych, w wyniku czego zwiększono liczbę kontroli, liczbę wydanych decyzji oraz nałożonych kar finansowych.

Podsumowanie

1. W ewidencji pionu higieny pracy znajdowało się 12377 zakładów, w których zatrudnionych jest ogółem 439378 pracowników. W porównaniu z 2013 r., liczba obiektów w ewidencji wzrosła o 170. Większość stanowiły zakłady małe, zatrudniające do 50 pracowników.
2. Skontrolowano 5968 obiektów (38% zewidencjonowanych obiektów). W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami wydano 725 decyzji administracyjnych zawierających 1599 nakazów. Podobnie jak w 2013 roku, najczęściej uchybień dotyczyło braku aktualnych pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia, wprowadzania do obrotu oraz stosowania substancji i mieszanin chemicznych oraz oceny ryzyka zawodowego.
3. W 1720 obiektach będących w ewidencji pionu higieny pracy stwierdzono przekroczenia najwyższych dopuszczalnych stężeń (NDS) i natężeń (NDN) czynników szkodliwych dla zdrowia, głównie w zakładach przemysłu drzewnego, meblarskiego, spożywczego, gumowego, samochodowego i metalowego. Najwięcej odnotowano w powiecie poznańskim (238), kępińskim (161), ostrowskim (81), pilskim (80) i leszczyńskim (87). W porównaniu z 2013 rokiem odnotowano 2% spadek liczby zakładów, w których stwierdzono przekroczenia normatywów higienicznych.
4. W 2014 roku na terenie województwa substancje i mieszaniny chemiczne wprowadzało do obrotu 1729 podmiotów (o 44 więcej jak w 2013 r.), w tym: 68 producentów, 10 importerów, 416 formulatorów oraz 1235 dystrybutorów. O 108 podmiotów zmniejszyła się liczba dystrybutorów, a o 3 zmniejszyła się liczba producentów. Wzrosła natomiast liczba formulatorów o 154.
5. Środki zastępcze wprowadzane do obrotu w 2014 roku były oferowane m.in. jako imitacje do zmiany koloru płomienia, imitacje odświeżaczy do toalety i bidetu o różnych zapachach, wkłady do pochłaniacza wilgoci, czy talizmany np. kierowcy oraz pogromcy wampirów.
6. Wzmożono nadzór organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej nad obiektami, w których podejrzewano wprowadzanie do obrotu środków zastępczych, czego wynikiem jest zwiększona liczba kontroli, decyzji oraz nałożonych kar finansowych.
7. Na terenie województwa stwierdzono 214 chorób zawodowych, co stanowi 28% wzrost, w stosunku 2013 r., liczby stwierdzonych przypadków chorób zawodowych. Analogicznie do 2013 roku, w strukturze chorób zawodowych dominowały przewlekłe choroby narządu głosu spowodowane nadmiernym wysiłkiem głosowym, które stanowiły

54% ogółu stwierdzeń, choroby zakaźne i pasożytnicze albo ich następstwa (14%) oraz choroba narządu słuchu (9%).

Szczególną uwagę zwraca spadek stwierdzonych nowotworów złośliwych powstałych w następstwie działania czynników występujących w środowisku pracy, uznanych za rakotwórcze u ludzi.



VI. HIGIENA RADIACYJNA

VI.1. Nadzór nad źródłami promieniowania jonizującego

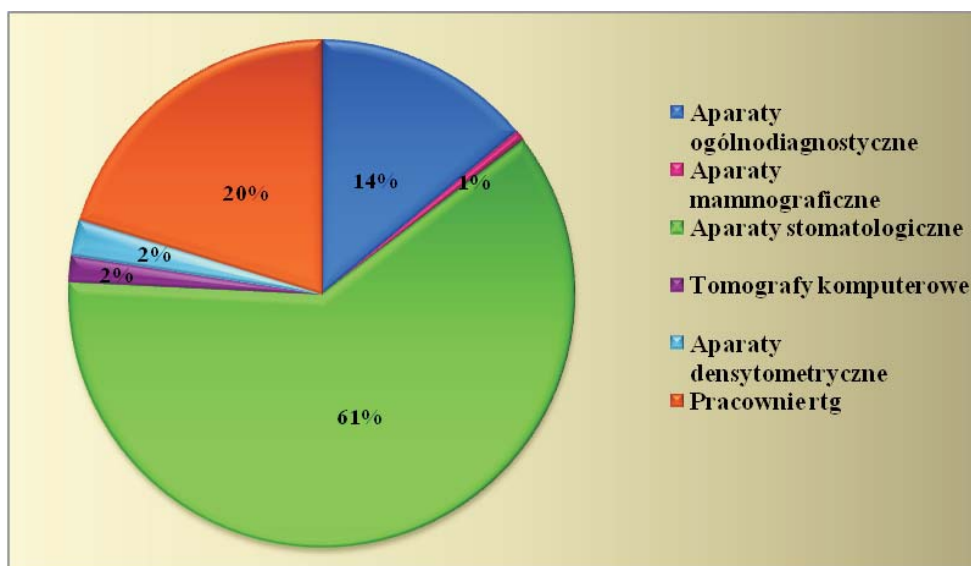
Na terenie woj. wielkopolskiego w 2014 roku stosowano do celów medycznych 1598 aparatów rentgenowskich (wzrost o 9% w porównaniu z rokiem 2013).

W ciągu roku zaopiniowano pozytywnie 171 projektów lokalizacji aparatów rentgenowskich w pracowniach oraz w jednostkach bez pracowni. Liczba projektów była na tym samym poziomie co w roku 2013. Na etapie opiniowania 12 projektów nie spełniło wymagań ochrony przed promieniowaniem jonizującym.

Rozpatrzone pozytywnie 301 wniosków o wydanie zezwolenia na stosowanie aparatu rentgenowskiego i uruchomienie pracowni oraz 19 wniosków o zmianę wcześniej wydanych decyzji. Każde wydane zezwolenie na uruchomienie pracowni czy stosowanie aparatu rentgenowskiego poprzedzała kontrola dozymetryczna sprawdzająca spełnienie wymagań ochrony radiologicznej ze szczególnym uwzględnieniem ochrony pacjenta i osób postronnych (pomiar dozymetryczny poza gabinetem z aparatem rtg). Na etapie ubiegania się o zezwolenie 3% gabinetów nie spełniło wymagań do wydania zezwolenia.

Wydano 240 decyzji zezwalających na stosowanie aparatów rentgenowskich oraz 61 decyzji zezwalających na uruchomienie pracowni rentgenowskich.

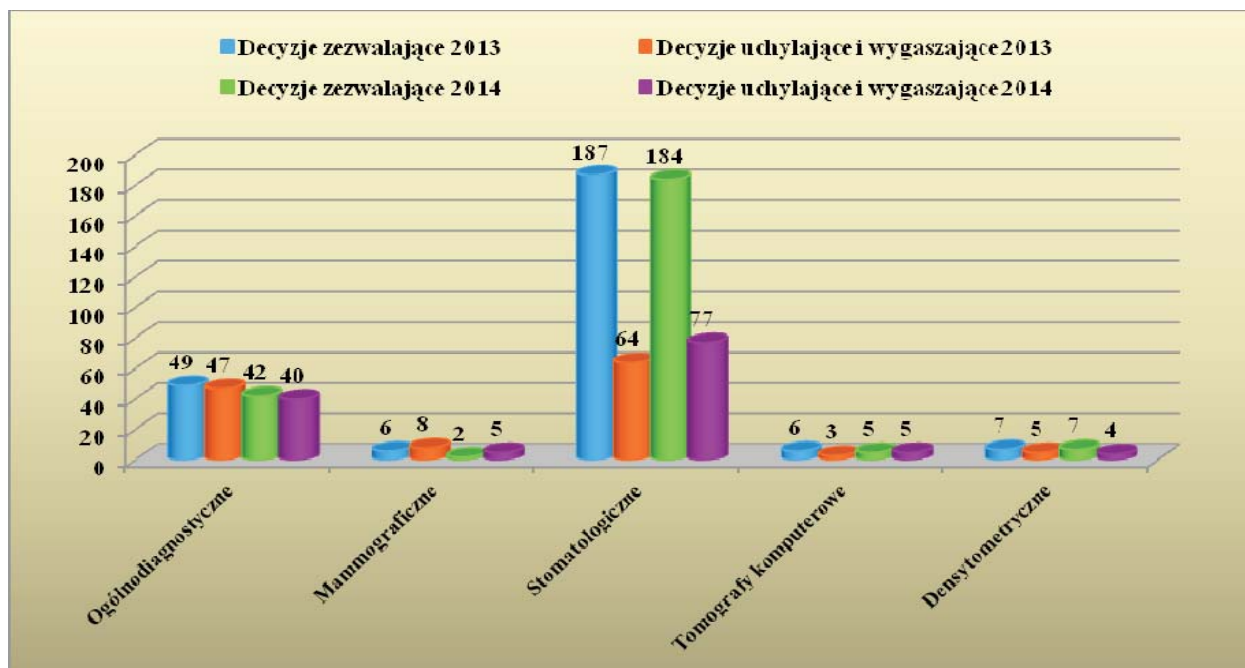
Rys. 1. Udział procentowy wydanych decyzji zezwalających dla poszczególnych zastosowań aparatów rentgenowskich oraz pracowni rentgenowskich



Ponadto wydano 131 decyzji uchylających i wygaszających zezwolenia na stosowanie aparatów rentgenowskich i 38 na pracownie. Uchylenie zezwoleń związane było najczęściej ze zmianą jednostki organizacyjnej stosującej aparat, a także z likwidacją wyeksploatowanych

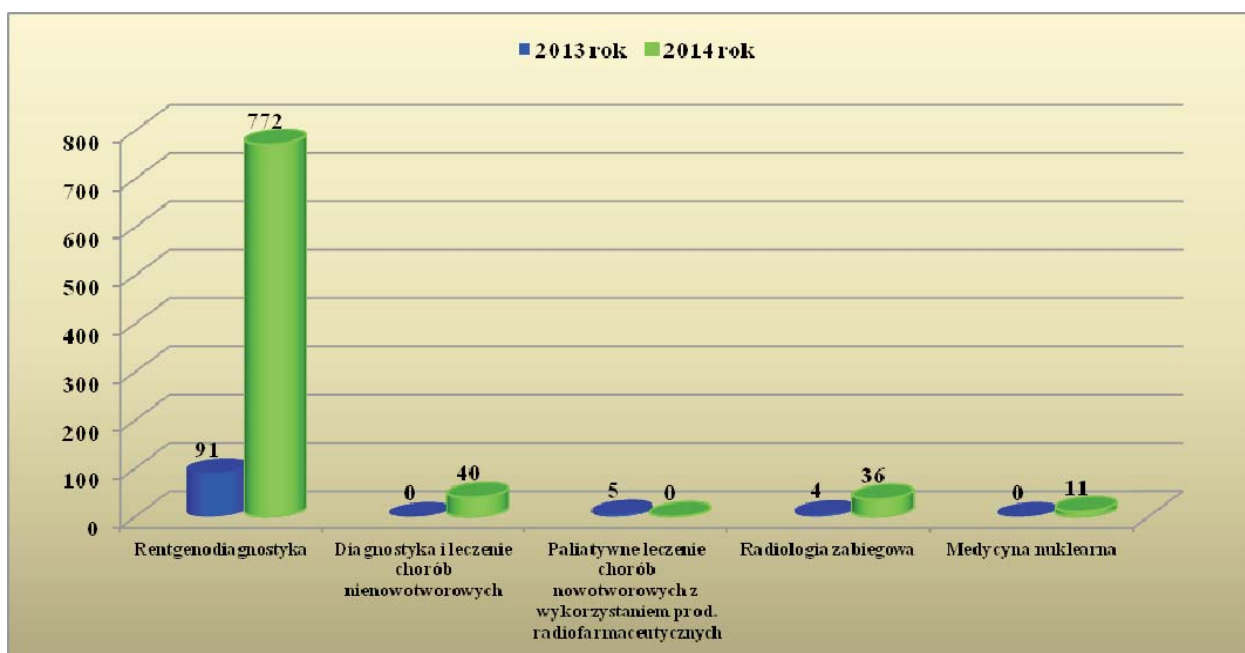
aparatów. Spośród aparatów stosowanych w 2014 roku najczęściej wymieniono aparatów densytometrycznych - 23,5%, stomatologicznych i ogólnodiagnostycznych - 9,5%, mammograficznych i tomografów komputerowych - 9,1%.

Rys. 2. Porównanie liczby wydanych decyzji zezwalających oraz uchylających i wygaszających zezwolenia w latach 2013 i 2014 dla poszczególnych zastosowań aparatów rentgenowskich



W 2014 roku wydano 859 zgód na prowadzenie działalności związanej z narażeniem na promieniowanie jonizujące w celach medycznych, polegającej na udzielaniu świadczeń zdrowotnych. Wydanie zgody poprzedzane było kontrolą w jednostce oraz uzyskaniem opinii od Wojewódzkiego Konsultanta do spraw radiologii i diagnostyki obrazowej.

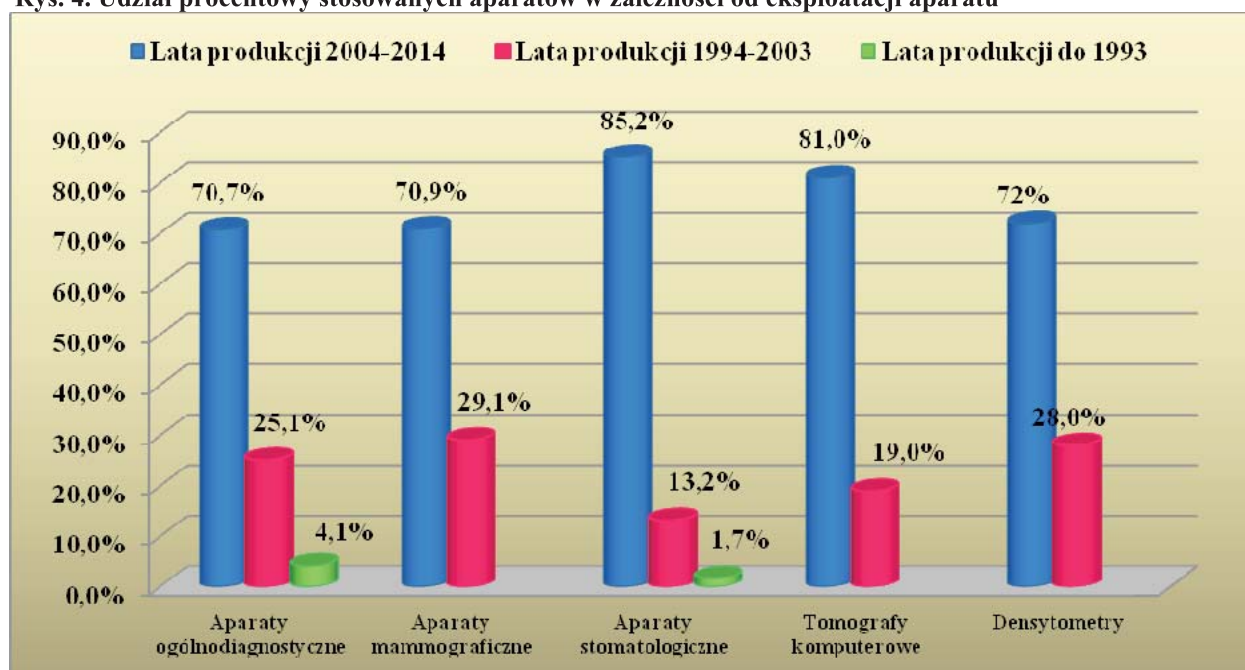
Rys. 3. Liczba procedur, na które wydano zgody w latach 2013 - 2014



Systematycznie dostosowywano aparaty do realizowanych w danej jednostce procedur radiologicznych, montowano głównie aparaty nowe.

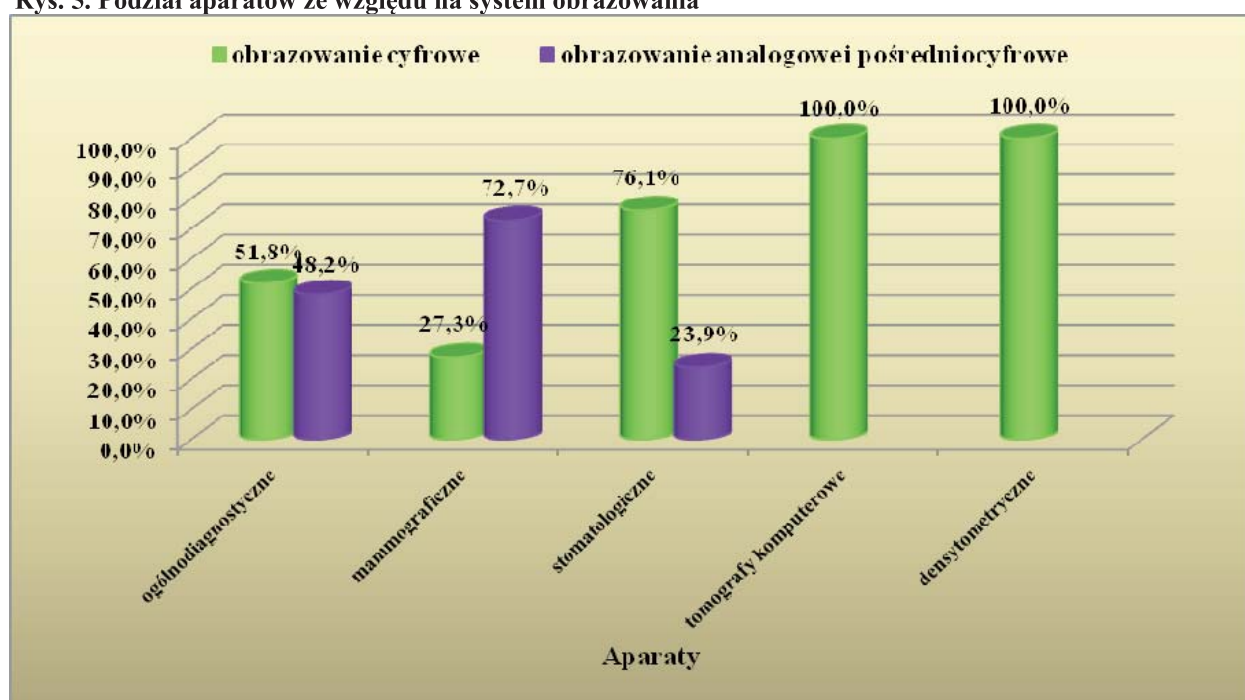
Poniżej przedstawiono rozkład użytkowanych aparatów rtg i lat produkcji (Rys. 4).

Rys. 4. Udział procentowy stosowanych aparatów w zależności od eksploatacji aparatu



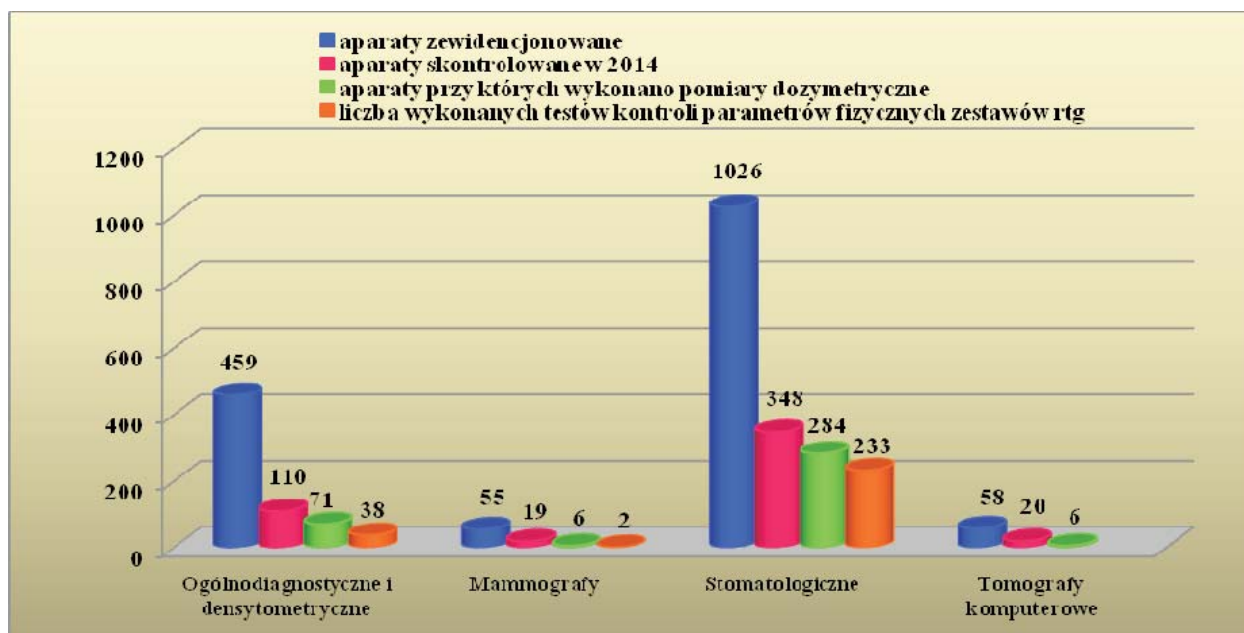
Obecnie najczęściej wybierane są aparaty rentgenowskie z cyfrowym system obrazowania, a jednostki posiadające aparaty z analogowym systemem obrazowania modernizują je na pośredniocyfrowe.

Rys. 5. Podział aparatów ze względu na system obrazowania



W ramach nadzoru zapobiegawczego (przed uruchomieniem pracowni i aparatu rtg) i bieżącego (w trakcie eksploatacji aparatów i pracowni) w roku 2014 przeprowadzono 492 kontrole. Skontrolowano 416 pracowni i gabinetów rtg oraz 497 zestawów rentgenowskich (aparaty rtg wraz z systemem obrazowania i wywoływania zdjęć). Kontrole obejmowały ocenę ochrony radiologicznej pracowników, pacjentów poddawanych działaniu promieniowania i osób postronnych. Działania nadzоровe koncentrowały się nad zapewnieniem właściwego systemu ochrony radiologicznej ze szczególnym naciskiem na jakość obrazowania. Wykonano przy 373 aparatach kontrolne pomiary dozymetryczne, przy 57 zestawach rentgenowskich kontrolne testy fizycznych parametrów pracy.

Rys. 6. Zestawienie dotyczące stosowanych aparatów rentgenowskich w celach medycznych do liczby aparatów skontrolowanych oraz wykonywanych przy nich pomiarów i testów w 2014 roku



Podczas kontroli oceniającej stan ochrony radiologicznej stwierdzane nieprawidłowości lub uchybienia najczęściej dotyczyły braku wykonywania testów w zakresie kontroli jakości aparatów rtg z wymaganą częstotliwością (49% nieprawidłowości), braku właściwej dokumentacji (20%), braku zatrudnienia inspektora ochrony radiologicznej (14%), braku szkoleń z zakresu ochrony radiologicznej lub ochrony pacjenta (14%) oraz złego stanu technicznego pomieszczeń z aparaturą rentgenowską (3%). W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami wydano 4 decyzje nakazujące usunięcie nieprawidłowości, 11 jednostek obciążono kosztami kontroli, a na kierowników 9 jednostek nałożono kary finansowe.